

כאיכרי קרן ל...
הוא הוציא...
הוא הוציא...
הוא הוציא...

עלון שבועי

מראי מקומות לעיון בדרך היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

גליון מספר 234

הונצח ע"י בנם הנה"צ
הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

בס"ד, כו אדר ב' התשס"ח.

מסכת נזיר דף יג – דף יט

דף יג ע"א

(א) מתני', חזרה וילדה הרי זה נזיר. המאירי דייק, מדלא קתני דחייב בכל לידה ולידה, משמע, דאינו חייב נזירות אלא בלידה ראשונה. והקשו המרומו **שדה, והרש"ש בנדרים (יז).** מדאיתא התם, האומר הריני נזיר אם אוכל, ואכל, חייב נזירות אכל אכילה ואכילה. והמרומו **שדה** למד, דאין הכי נמי ובאמר כשיהיה לי בן חייב על כל בן. אבל בסיפא שאמר כשיהיה לי ולד, דכוונתו כשיידע שיכול להוליד זרע של קיימא, כיון שנודע לו על ידי הראשון, שוב אינו חייב בנזירות. והרש"ש תירץ, דשאני התם דתלי להנזירות במעשה אכילה, ואיכא למימר דלמגדר מילתא קאתי, ולכך כל היכא דעבר אדיבוריה חייב נזירות. אבל היכא דתלי הנזירות בלידה דאתי ממילא, אינו חייב אלא בפעם הראשונה.

(ב) מתני' חזרה וילדה הרי זה נזיר. וכתבו התוס' ד"ה חזרה, פי' מהריון אחר ולד קיימא וכו'. והקשה **בחיודשי הגרע"א**, מה אתו לאשמועינן הא בודאי בכהאי גוונא ליכא הוכחה לולד ראשון דהוא בן קיימא, דהא אף למאי דבעי בגמ' לענין ולד שני המוכיח על הראשון, היינו דוקא בחזרה וילדה בו ביום. דאף בנולד השני למחר, ליכא למיבעיא דלמא הראשון חסר יום ולא כלו חדשיו, וכל שכן הכא שנולד מהריון אחר. ונשאר בצריך עיון. אמנם יש לבאר כונתם כדכתב **המאירי**, דלר' יהודה שחייב הנזירות אינו מן הראשון, דלידה שהפילה לא חשיבא, ולא היה אפילו ספק נזיר מחמתה. אם כן לידת השני דהוי בן קיימא, הויא כלידה ראשונה. מה שאין כן לר' שמעון.

(ג) תוס' ד"ה לרבי יהודה, בתוה"ד, אבל לא רצה לומר רבי יהודה דהפלאה. מתוס' דידן וכן **מתוס' לקמן (לד.) ד"ה אלא,** משמע דבגוונא דמתניתין שייך לומר חסרון דנזירות הפלאה. ובחיודשי הגרי"ז העיר, דענין נזירות הפלאה שייכא בגוונא דאיכא ספק בחלות הנזירות, אבל הכא חלות הנזירות ודאית, דבמה שאומר שיהיה לי בן, מחיל עליו נזירות בודאי, אלא שקבע לזמן החלות, שיהיה בהולד לו בן.

(ד) תוס' ד"ה והפילה, בתוה"ד, מדהאי בר קיימא. הקשה **הקרן אורה,** היכי מוכח דהוי בן קיימא, אי משום דהשני חי, הא אכתי לא נתברר דהוא בן קיימא כל שלא חי שלושים יום. ותירץ, דסבירא להו להתוס', דכל זמן שהוא חי, לא חיישינן למימר דלא נקלט הזרע מיד ולא כלו לו חדשיו, דחוקה דנקלט מיד. אבל בנפל, כיון שהפילה חיישינן להכי. עוד תירץ, דהגמ' איירא לאחר שחי שלושים יום.

(ה) גמ', בעא מיניה וכו' והפריש קרבן וכו'. הקשה **בחיודשי הגרע"א,** אמאי בעי לענין קרבן ולגזיתו ולעבודה ולר"י, הא לר"י האיבעיא אם הוי הוכחה גדולה נוהג נזירות בשביל הנפל. ואי דבלאו הכי צריך לנהוג מכח הלידה השנייה, הא נפקא מינה באם הלידה השנייה היא בת, ואינו נוהג נזירות

מחמת לידתה, אלא מוכח דהיכא דהנפל היה זכר היה בן קיימא. ונשאר בצריך עיון. אמנם **הקרן אורה**, (בד"ה והתוס' ז"ל) דייק מהגמ' להיפך. דמדלא מספקא בנולד לו בת, אי חייב נזירות מחמת לידה ראשונה, דאף חיוב נזירות לית ליה. והקשה, דאם כן, פשיטא דלא חל ההקדש על הקרבנות, כיון דהוא אינו נזיר. ונשאר בצריך עיון.

(ו) גמ', בעא מיניה בן רחומי. ביאר **המהר"ץ חיות**, דאין שמו בן רחומי, אלא דכל אמורא שהוזכר בגמרא פעם אחת כינוהו על שם דבריו, והכי נמי הכא. וכן מצינו **בבבא מציעא (כה.)**, אמר רבי יצחק מגדלאה והוא שעשוין כמגדלין.

(ז) גמ', אם תמצוי לומר כל באנפיה כסיפא ליה מילתא. פירש **רש"י ד"ה ואם תמצוי**, דכסיפא ליה לקבל נזירות כשיהא לו בן, דאדעתא דהכי זיור בינו לבין עצמו, ומשום הכי אמרינן דאם יהא בן לחבירו קאמר. ובפירושו **הרא"ש ד"ה כל באנפיה** ביאר, משום דכסיפא מילתא אם לא מגלה דעתו שהוא נמי חפץ בטובתו. והשיטה **מקובצת** בשם **תוספי הרא"ש** ביאר, דכסיפא ליה לקבל נזירות בשביל בן אחר, אם לא על בן של ראשון. ונראה דכוונתו כמו בפירושו.]

(ח) תוס' ד"ה אם תמצוי לומר כל, ומסתמא הכי קאמר דרחימנא לך כוותך. ביאר **הקרן אורה**, דתוס' פליגי **ארש"י ד"ה ואם תמצוי**, דפירש, אם תמצוי לומר דבין אמר ועלי, ובין אמר ואני, כסיפא ליה מילתא. ורש"י דדקדק כן, מדקאמר בגמ' **"בל באנפיה"**. אבל לתוס' שפירשו, דמשום דכסיפא ליה מילתא, אמרינן דקאמר לחבירו דרחימנא לך כוותך. לא קאי אלא היכא דאמר ואני. דבאמר ועלי, איכא טעמא אחרינא, משום דאדיבוריה קאמר, כמבואר בגמ'. ואתו התוס' לפרושי, דהאם תמצוי לומר דהכא, היינו דוקא לאיבעיא בתרייתא, [כדרך כל אם תמצוי לומר].

דף יג ע"ב

(ט) גמ', אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע חבירו ואמר ואני. העיר **הקרן אורה**, דבאמר הראשון כשיהא לי בן, שפיר יש להסתפק כשאומר השני "ואני", האם אף אני כמותך אהא נזיר אם יהא לך בן קאמר. או דימא, אף אני כמותך אהא נזיר אם יהא לי בן קאמר. אבל באמר הראשון אם יהיה לפלוני בן, אי נימא דאף אני כמותך אהא נזיר כשיהא לפלוני בן קאמר, אתי שפיר לישנא ד"ואני". אלא אי אמרת דכשיהא לי בן קאמר, הרי אינו כמותו, דהראשון נזיר כשיהא בן לחבירו, והוא נזיר כשיהא בן לעצמו. וסיים, דיש לישב. ונראה לבאר, דאיכא למימר ד"ואני" דקאמר, היינו כמו הראשון, לענין שרוצה להיות נזיר בעבור הולדת בן. (א.ר.).

(י) מתני', הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר וכו'. **הקרן אורה**, ביאר דלפירוש

עשרים ימנה. אבל המאירי כתב, דמבעיא, אי אינו מונה נזירות עולם עד דישראלים נזירות שלושים. או דילמא, דמונה נזירות עולם מעכשיו, ויבדח נזירות שלושים. ופסק הרמב"ם (פ"ד מנזירות ה"ח), דלא חלה נזירות שנדר בראשונה. וביאר הרדב"ז, משום דספק נזירות להקל. נדמקילינן ליה לנהוג נזירות אחת ולא ב'. והכסף משנה ביאר, דסובר כאם תמצי לומר דאפשר בשאלה, וכיון שחלה שוב אין לה הפסק.

ג) בא"ד, בסוה"ד, והוא הדין דמצי למיבעי וכו'. ביאר בפירוש הרא"ש ד"ה אמר הריני, דכהאי גוונא נמי מצי לאתשולי אנוזר עולם. ומבעיא, אי מונה נזירות שלושים מהשתא, וכי אתו עשרים מונה לשתייהם, ומגלח לנזירות שלושים כשמיקל. או דילמא, משום דאינו יכול להשלים נזירות שלושים בעשרים יום לא יהא נזיר עד עשרים ואז יהא נזיר לעולם. והשיטה מקובצת בשם הרב עזריאל כתב, דפשיטא דנהוג נזירות מהשתא עד עשרים. דאי לא עכשיו, אימתי ימנה אותם. ולאחר מיכן יהא נזיר לעולם. וכן כתב הרדב"ז בדעת הרמב"ם (פ"ד מנזירות ה"ח).

ד) גמ', הכא לא אפשר לאיתשולי. כתב בשו"ת גינת ורדים (יורה דעה כלל ב סימן ב) בשם מהר"ש סיריליאנו, דהנודר נזירות שמשון לאחר שלושים יום, יכול לחזור בו קודם שחלה הנזירות, דאתי דיבור ומבטל דיבור. והקשה, מאי בעי תלמודא, אי כיון דלא אפשר לאיתשולי לא חיילא או לא, הא יכול לבטלה, דאכתי לא חלה. ותירץ, דמייירי דלא ביטל בהדיא לנזירות שמשון. ומיבעיא, אם תמצי לומר באמר הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר עולם דלא חלה סתם נזירות, משום דכשקיבל נזירות עולם דחמירא, מגלה דעתו בביטול סתם נזירות דקילא, ומהני מדין אתי דיבור ומבטל דיבור. אמר הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום, ומעכשיו נזיר סתם מהו. כיון דסתם נזירות קילא, לא הוי גילוי דעת לביטול הנזירות שמשון, ולכך לא חיילא סתם נזירות. או דילמא, משום דיכול לבטל נזירות שמשון בהדיא, חיילא.

ה) גמ', שם. פירש רש"י ד"ה הכא, דשמשון לא הוה נזיר אלא המלאך הדירו, ומשום הכי לא היה יכול לאיתשולי, וכל המתפיס בו הוי כמהו. והקשה החות יאיר (סוף סימן ט"ו), מאי שנא מהמתפיס נדרו באחד שנדר על דעת רבים, דאף על גב דאין התרה לנדר, יש התרה למתפיס. ודוחק לומר, דמייירי סוגיין בהדירו המלאך נזירות שמשון בחלום, כשמשון. ותירץ, דהתרת נזירות שמשון, הוי נגד גדרה ותנאה. דאי נימא דיש לה התרה, יאמרו העולם, מדאינו נזיר לעולם ודאי לא היה נזיר שמשון, והיאך נטמא למתים. עוד תירץ, דלא מהני התרה לעקור הנדר מעיקרו, אלא היכא דאינו מחלל הדבור, משום שהנדר חל כמה ימים. אבל נזירות שמשון, בהתרתה מחללה, משום דתיבת "שמשון" גורמת הנזירות. ולא דמי לנזירות עולם דיש לה התרה, דתיבת "לעולם" לא הוי אלא דברים בעלמא [לומר זמן הנזירות].

ו) גמ', אמר כמשה בז' באדר מהו. הקשה הקרן אורה, אמאי נסמכה בעיא זו לבעיא דלעיל. ונשאר בצריך עיון. וביאר המאירי לשיטתו (הובא באות הבאה), כיון דמייירי בנדר בדבר שאינו נזיר, דמי לנדר נזירות שמשון, דלא היה נזיר אלא המלאך הדירו.

ז) תוס' ד"ה אמר, בתוה"ד, ורבו נזירים בישראל מחמת צער. הקשה התורת נזיר, דלפי זה הוה ליה למימר הריני כמו שנעשה למשה. אמנם המאירי פירש, דביום מותו לא שתה יין, דודאי לא נתעסק בצרכי גופו כלל. אי נמי, ישראל נצטערו ונתאבלו ביום זה ולא שתו יין כלל. ואף דאין זו התפסה דליכא סרך נזירות, מכל מקום נדר בזה.

ח) בא"ד, בתוה"ד, ונזירות קבל עליה או כיום הוולד וקאמר. אבל התורת נזיר ביאר, דהספק אם הוי לשון נזירות בכהאי גוונא, או לא.

ט) תוס' ד"ה פשוט, בסוה"ד, אינו סותר אלא של בנו דכבר נסתלק לגלח את

רש"י, בין בגוונא דרישא ובין דסיפא אינו מגלח אלא לאחר גמר ב' הנזירות. והקשה, כיון דלא מגלח בינתים, מאי נפקא מינה שמניח את שלו ומונה את של בנו, הא אין סיבה לנהוג נזירות לשם נזירות מסויימת. ותירץ, על פי מה שביאר השיטה מקובצת לסברת הגליון ברש"י, דנפקא מינה, לענין סתירה דטומאה. דבימים שמשלים נזירותו לענין דבעינן שיער דל' יום לגילוח, אינו סותר נזירותו.

יא) תוס' ד"ה הריני, בסוה"ד, דלא חייל נזירות בנו עליו עד השלמת נזירותו. השיטה מקובצת ביאר (לקמן טו.), דהיינו טעמייהו, דמה שעולה לכאן ולכאן היינו משום דבעי להפסיק לשל בנו. ועל כן בגוונא דלא בעי להפסיק, דהא אמר לנזירות בנו לאחר נזירותו, אינן עולין. אמנם הוא ביאר בפירוש הרא"ש ד"ה נולד, דטעמא דעולים לתרוויהו משום דיכולים ימי נזירות בנו להיות מובלעין בימי נזירותו, ואם כן, גם בגוונא שקיבל עליו נזירות בנו לאחר נזירותו, אי כשנולד יש ל' יום נבלעו בהדדי.

יב) תוס' ד"ה לאחר שבעים, בתוה"ד, מיהא יש בירושלמי וכו'. ביאר האורח מישור, דתוס' מספקי בביאור הירושלמי, אי "סותר עשרה" היינו, דנהוג איסור נזירות בנו בעשרה ימים שאחר מאה ותו לא, דעשרים יום שלפניהם עלו לכאן ולכאן, ולשון "סותר" קאי אהיתר שהיה נוהג באותם עשרה ימים אילו היה נולד עד שבעים יום. או דלית ליה להירושלמי דעולה לכאן ולכאן, וסותר עשרה ימים דהיתר בשביל נזירות בנו, כדי להשלים שלושים יום. ומלבד זאת עליו לנהוג עוד עשרים יום, כדי להשלים נזירות של מאה יום.

יג) תוס' ד"ה בעי רבא וכו', ומעכשיו ק' יום וכו' לא חיילא נזירות כו' דמסתמא אין דעת זה האיש וכו'. וכתב הקרן אורה דמדברי השיטה מקובצת נראה שלא אמר מעכשיו, ונסתפק לרבא אי חלה הנזירות מעכשיו. והקרן אורה ביאר דספיקו דרבא, כיון שנוזרות ק' לא יכולה לחול מיד, לא הוי קבלת נזירות. אף שבודאי חייב לנהוג בנזירות משום דנזירות חלה על נזירות. או דלמא דבגוונא דהפסקה נמי חשיב קבלה כיון דאיכא בסוף גידול שיער.

יד) תוס' ד"ה או, בתוה"ד, ואע"ג דתגלחת סותר וכו' אבל אם נשאר אחר התגלחת שלושים יום ויותר וכו'. המאירי הביא בשם אחרוני הרבנים, דאף בבעיא דרבא לא מגלח. ומאי דאמר רבא, "כיון דאית ליה גידול שער לבסוף", אין כוונתו דמשום הכי יגלח, אלא דמשום דאיכא שיעור נזירות לבסוף, תחול נזירות המאה מעכשיו.

טו) תוס' ד"ה חדא, בסוה"ד (בעמוד הבא), הגה"ה וצריך עיון אי מצי למבעי וכו'. הקשה הקרן אורה, דפשיטא דמונה מאה יום ואחר כך שלושים של אחר עשרים, וכדקתני מתניתין, הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן, התחיל מונה את שלו, ואחר כך נולד לו בן, משלים את שלו ואחר כך מונה את של בנו. ונשאר בצריך עיון. ולכאורה יש לחלק, דבגוונא דמתניתין לא ידע אי יולד בנו, אם כן לא קיבל עליו נזירות על הזמן דבתוך ימי נזירותו. מה שאין כן בכהאי גוונא, הא באותו זמן לא יכולה לחול אותה נזירות. (י.צ.ב.).

דף יד ע"א

א) תוס' ד"ה מי חיילא, בתוה"ד, אי חיילא מהשתא נזיר עולם נזירות דאחר עשרים אינו כיוצא בו כלל. ביאר המאירי, משום דנזירות שלושים יש לה הפסק וגילוח לבסוף, ונזירות עולם אין לה הפסק, ולפיכך אין לה גילוח לבסוף. ועוד, אי ימנה נזירות שלושים לאחר עשרים, הרי הפסיד מנזירות עולם שלושים יום, שאינם חוזרים. אבל בנזירות מאה, יכול להשלימם אחר כך.

ב) בא"ד, בתוה"ד, הילכך לא הוי וכו' יחול מהשתא נזיר לעולם וכי אתו

הדרק היוזמי

מסכת נזיר דף יד - דף טו

כז אדר ב' - כח אדר ב' התשס"ח

בשביל נזירות בנו. ואמנם הרמב"ם (בפירוש המשניות) ביאר, שצריך שימנה אחר נזירות של בנו שהם שלשים יום, עוד שלושים יום, שהם ישרו את נזירותו שהם מאה. ואז יגלח, ויפסיד התוספת שמנה אחר ע' קודם שנולד לו הבן. והתוס' (יג): ד"ה לאחר כתבו, דלא גרסינן "שבעים". ועיין באות הבאה.

ב) רש"י ד"ה הריני, ד"ה לא מפסיד וד"ה אבל אם. ביאר, דהיכא דאיכא ל' יום, מפסיק את שלו ומונה את של בנו. ולאחר מיכן משלים ל' ידידה, ובעי תרי תגלחות. אבל אי הווי לאחר ע' יום, דלית ליה כדי תגלחת לבנו, וגם להשלמת נזרו. סתר לנזירותו דק' ימים, ולאחר תגלחת בנו יתחיל למנות מאה ימים ויגלח. והקשה הקרן אורה. (לעיל יג): מאי שנא ממתניתין דלעיל, בגוונא דנזירות דל' יום, דלא בעי גילוח בין ב' הנזירות. אמנם תוס' (לעיל יג): ד"ה לאחר שבעים ביארו, דלא מגלח אלא אחת, ומה שמשלים נזירותו, היינו הימים שחסרו לו, אפילו פחות מל', דאם היה מגלח לאחר נזירות בנו לא היה יכול לגלח אחר השלמתו.

ג) תוס' ד"ה אמר, פירוש נולד לו וכו'. ביאר הקרן אורה, דרב תרתי אתי לאשמועינן. חדא, דיכול לגלח ביום שלושים ואחד לנזירות בנו, אף על גב דהוא יום מאה לנזירותו. והא מילתא, הוי מצי לאשמועינן אפילו אם אינו עולה לכאן ולכאן. וכגון, שנולד ביום שישים ותשע, דמונה לבנו מיום שבעים, ויום המאה הוי יום שלושים ואחד לנזירות בנו. ועוד, דיום אחד עולה לכאן ולכאן, דהיכא דמניח את שלו ומונה את של בנו, דאית ליה רווחא ביום אחד דאינו צריך למנותו, אלא מונה עשרים ותשע יום לנזירות בנו, וחשיב מקצת יום הלידה נמי למנין נזירותו.

ד) בא"ד, בתוה"ד, דמדאורייתא מצי לגלח ביום מאה דמקצת היום ככולו אלא דרבנן וכו'. כתב הקרן אורה, דעל כרחין סבר רב כרב מתנא דסבירא ליה לעיל (ו): הכי. דהא לבר פדא, בעי להשלים מאה שלמים, ומגלח ביום מאה ואחד.

ה) גמ', תא שמע מסיפא וכו'. בפירוש הרא"ש ד"ה תא שמע פירש, דמקשינן, כיון דסבר רב דיום שבעים ואחד עולה לכאן ולכאן, אמאי סותר, הרי מובלעת נזירות בנו, בתוך נזירות המאה. והקשה, כיון דיום שבעים ואחד עולה לשני ימים לנזירותו, נמצא משלים נזירות המאה ביום תשעים ותשע, ואין נזירות בנו מובלעת בנזירותו, שאינו משלים אלא ביום הק'. והקשה הקרן אורה, הא בפירוש הרא"ש ד"ה אמר רב כתב, דהא דעולה לכאן ולכאן היינו לענין תגלחת, דאוקמיה אדאורייתא שמגלח ביום המאה, אבל לא להחשיבו כשני ימים. ועייין בפירוש הרא"ש מה שתיירץ קושייתו.

ו) גמ', וכן מתניתין לרב שמע מינה. ופירשו התוס' דמתניתין יש להוכיח דלא כרב. וביאר השיטה מקובצת בשם הרב עזריאל, דלשון נזיר משונה. ובשם הר"ן ביאר, דקאי אהא דאמרין "ורב כמאן אמרה לשמעתייה". וכונת הגמ', דוודאי לרב עצמו משמע מתניתין, דאחר ממש. ואם כן, כמאן אמרה לשמעתייה. והאורח מישור ביאר, דהוי לשון בתמיה, וכי מתניתין אתי שפיר לרב.

ז) תוס' ד"ה וכן, בתוה"ד, ואם תאמר והא תנן לקמן וכו'. ותיירץ המאירי, דהתם אין יום השלושים עולה כשני ימים, דאין בין שתי הנזירות אלא שישים יום. אבל הכא יום שבעים עולה כשני ימים, דאם גילח ביום תשעים ותשע יצא.

ח) גמ', הקובר את מתו וכו'. כתב הנימוקי יוסף במועד קטן (יא. מדפי הרי"ף), דהיינו טעמא דסגי במה שנכנס לגזירת שלושים יום אחד, ובגזירת שבעה בעינן תלתא יומי. משום, דדין שלושים שוה בכל הימים, אבל גזירת שבעה אין כל הימים שוים בה, דעיקר אבילות אינה אלא שלושה ימים ראשונים.

שלו. הקשה הקרן אורה, פשיטא, הא גילח את שלו. וכתב, דדברי התוס' במסכת זו מעורבבים. והוסיף, דאולי הוי הגה"ה דאזלא לשיטת רש"י (יג): ד"ה משלים, דאינו מגלח אחר נזירותו, ומשום דהשלים מנינו אינו סותר. [וצריך להגיה בתוס' "נסתלק לגמרי את שלו, כהגהת הגר"ב אשכנזי].

דף יד ע"ב

י) תוס' ד"ה נטמא בימי, בתוה"ד, שימי חילוטו אינו עולה לנזירות. והמאירי כתב, דהוא הדין ימי ספירו. וכן איתא לקמן (נו): אבל ימי הסגרו, קתני התם (נד): דעולין.

יא) גמ', שם נזירות אחת היא אבל בהא וכו' דנזיר לחוד וצרעת לחוד. בחידושי הגרי"ז ביאר בשם הגר"ח, דנזירות בצרעת אינה רק שאינה עולה למנין הימים, אלא מפקעת הנזירות, ואינו קדוש בהם. (עייין שם שהוכיח זאת) וכתב, דהיינו דאיירינן הכא לענין סתירה דווקא בטומאת צרעת. אבל שאר טומאות אף שימי הטומאה אינם עולין לו כיון שאינן מפקיעות קדושת הנזירות, יסתרו.

יב) גמ', נטמא ביום גידול שער וכו'. פירשו המאירי, והרמב"ם (פ"ו מנזירות ה"ה), דהוא יום שנים ושלושים שראוי לגדל בו שיער, דסתמו נתגלח מאמש. והקשה בחידושי הגרי"ז, אמאי קאמר שמואל דסותר אפילו לריש לקיש דאמר אין סותר, התם שתי נזירות הכא חדא נזירות. הא גם בנטמא בנזירות בנו, עוד לא הביא קרבנות לנזירותו, ואם כן לא גרע מנטמא ביום גידול שיער. ונשאר בצריך עיון.

יג) תוס' ד"ה נטמא ביום, בתוה"ד, גילוחו ליסטים. כתב הברכת ראש, דהוא הדין בנצטרע, דדינו לגלח, ובעי לטפווי יומי כדי גידול שיער.

יד) בא"ד, בסוה"ד, דהשתא אינו מוסיף על שלושים אלא יום שלבסוף. הקשה בחידושי הגרי"ז, כיון דשיטת התוס' (טז): ד"ה נטמא, דנטמא ביום שלושים ואחד סותר שלושים מדרבנן, על כרחך דשאלת הגמ' הכא לענין סתירה מדאורייתא. דאי לאו הכי, לא אשמועינן הכא מידי. ומאי אולמיה יום גידול שיער דסותר מדאורייתא, מיום הבאת קרבנות דסותר מדרבנן. ונשאר בצריך עיון.

טו) תוס' ד"ה התם, בסוה"ד, וכן נטמא ביום שהוא טהור חד נזירות הוא. כתב הקרן אורה, דאין לדברים אלו הבנה. והברכת ראש הגיה, "כי נטמא".

טז) תוס' ד"ה לעולם, בתוה"ד, בלא תגלחת כלל. השיטה מקובצת ביאר, דהפסיד מצות גילוח ליתן שערו תחת הדוד של שלמים, דלכשיטהר אין דוד לפניו. אבל המאירי כתב, דאף דאין תגלחת מעכבת ומותר ביין ובטומאה, מכל מקום מצוה לגלח אף לאחר זמן מרובה.

יז) גמ', אמר רבי יוסי בר חנינא כו' ואינו לוקה וכו'. כתב הקרן אורה, דודאי דאיכא איסור עשה ד"ואחר ישתה הנזיר יין". והוסיף בחידושי הגרי"ז, דממילא עובר בכל יחל ולוקה, דעל כל איסורי הנזיר איכא כל יחל. וכתבו, דכשנטמא, איכא נמי לאו דבל תאחר תגלחתו, ובל תאחר קרבנותיו, כדאיתא בנדרים (ד). והקשה בחידושי הגרי"ז, מאי מקשינן לקמן (טו). מברייתא דקתני הרי זה סופג את הארבעים, דילמא סופג משום כל יחל ובל תאחר. ותיירץ, דמשמע דברייתא אאיסורי נזירות קאי, ולא משום כל יחל ובל תאחר.

דף טו ע"א

א) מתני', סותר שבעים. ברש"י ד"ה אבל ביאר, דסותר כל השבעים ומתחיל למנות ק' אחרים. והקשה האורח מישור, דאיתא לקמן (מד), דגילוח במזיד אינו סותר אלא שלושים, אף דליכא נזירות אחרת, וכל שכן הכא דמגלח

הדרק היוזמי

מסכת נזיר דף טו – דף מז

כה אדר ב' – כט אדר ב' התשס"ח

ומושב, כל אותם הימים. והקשה, דעד כאן לא פליג רבי יוסי ארבנן אלא לענין יום השביעי, ומשום דעבד ליה שימור במקצתו, וקסבר דמכאן ולהבא הוא מטמא. אבל כל ששת הימים, בין ראה ביום השביעי בין לא ראה, טמאים הם, דלא חזו לטבילה, ולא שייך בהו שימור. ונשאר בצריך עיון.

דף טז ע"א

(א) תוס' ד"ה זבה, בתוה"ד, ותחילת הלילה תהא נמי ככולה. הרמב"ן במועד קטן (יט:): כתב, דיש אומרים דלילה אין עולה כמקצת היום. דאיתא **במגילה (כ.)**, שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה, כיון דבעיא ספירה ספירה ביממא היא. וכן תניא **בנדה (עב.)**. ודחה, דשאני התם דילפינן מזבה דכתיב בה "וספרה לה שבעת ימים", ואין מקצת יומה עולה לכולו.

(ב) בא"ד, בתוה"ד, סוף היום דלמחר שאינה רואה עולה לשימור. התוס' בראש השנה (י.) ד"ה שנים, ביארו דאף על גב דנטמאה בתחילת היום, לא בעינן לדין שימור דטהרה, אלא דבעינן יום טהור. וילפינן לה מ"היה". ואי אמרינן דמקצת היום ככולו, הרי דאף חלק היום נחשב ליום שמור, ואין נפקא מינה אי בתחילתו אי בסופו.

(ג) בא"ד, בסוה"ד, ומיהו לפירושו רש"י נחא דלא מצי למימר זבה תוכיח. ביאר הקרן אורה, דרש"י סובר בכל גוונא דלא סגי בשימור דסוף היום, ובעינן ז' נקיים לגמרי, ומשום הכי לא שייך למימר זבה תוכיח.

(ד) גמ', דקא שפעה תלתא יומי בהדי הדדי. הקשה **הקרן אורה (טו:)**, היאך מקשינן בבבא קמא (כד.) זכר לנקיבה, דזב מטמא בימים, לרבי יוסי נימא דיו לבא מן הדין להיות כנידון, מה זבה בשופעת אף זב בשופע. ותירץ, דמאי דבעינן בזבה שופעת, דאי לאו הכי עבדה שימור וספירה, ולא מצטרפי ראיות אהדדי. אבל בזב דלא בעי ספירה, לא בעי נמי שופע.

(ה) גמ', דחזיא תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה. ביאר **השיטה מקובצת**, כגון, שראתה שני בין השמשות, דמקצתו יום ומקצתו לילה. ומשום הכי, בראיה ראשונה חשיב סוף יום ראשון ותחילת יום שני, ובראיה שניה חשיב סוף חצי שני ותחילת שלישי. וכן איתא **בפסחים (פא.)**, כגון שראתה שני ימים בין השמשות. וכן כתבו **התוס' בנדה (עא:)** בנמשך לעמוד הבא ד"ה **הרואה**, דמאי דאיתא הכא, היינו לאו דווקא.

פרק מי שאמר

(ו) מתני', מי שנזר שתי נזירות וכו'. כתב **המאירי בשם התוספות**, דיכול לשתות יין באמצע היום בין נזירות ראשונה לנזירות שניה, דתחילת היום משלים לראשונה, וסוף היום מתחיל לשניה. וכתב, דאינו נראה, משום דברגע שהושלמה הנזירות הראשונה, מתחלת נזירות שניה.

(ז) מתני', ואם גילח את הראשונה יום שלושים מגלח את השניה יום שישים. כתב **הרד"ל**, דאפשר דאתי לאשמעינן, דעל אף שבשעה שקיבל עליו שתי הנזירות, היה ראוי לגלח הראשונה ליום שלושים ואחד, והשניה ליום שישים ואחד. נימא דמשום דעבד איסורא וגילח הראשונה ליום שלושים, ניקנסיה דיגלח השניה לכתחילה ביום שישים ואחד, שלא יהא חוטא נשכר, קא משמע לן.

(ח) מתני', רבי אליעזר אומר אינו סותר אלא שבעה. **בחיידושי הגרי"ז (סטנסיל עמוד רנה)** חקר, אי סתירת שבעה לרבי אליעזר הוי מדין סתירה, וכסתירת שלושים לרבנן. או דלמא, משום דכיון דבעי להביא קרבנותיו בטהרה, צריך להמתין עד שיטהר. ונפקא מינה, דבהביא מקצת קרבנות. דאי הוי דין סתירה, סותר קרבנות שהביא, ואי אינו דין סתירה, ימתין עד שיטהר, וישלים

(ט) תוס' ד"ה אילימא, בתוה"ד, גזירת שלושים לענין תספורת. ובפירוש הרא"ש ד"ה אילימא כאבא כתב, דהוא הדין לענין גיהוץ. וכן כתב **רש"י במועד קטן (יט.) ד"ה שמונה ימים.** והוסיף, דהוא הדין לענין תכבוסת. אבל **התוס' שם (כג.) ד"ה כל פליגי,** וסברי דתכבוסת שרי כל שלושים יום.

(י) בא"ד, בסוה"ד, והואיל ולא חילק כבוד לרגל לא יועיל לו הרגל להפסיק. אבל בקובר מתו שלושה ימים קודם הרגל, אף על גב דלא רחץ קודם הרגל, בטלה הימנו גזירת שבעה. וכתב **הריטב"א במועד קטן (יט:)** בשם **התוספות**, דהיינו טעמא משום דרחיצה אינה ניוול הנראה לעינים כתגלחת, ואין כבוד הרגל מתמעט בכך.

דף טז ע"ב

(יא) תוס' ד"ה אבא, בתוה"ד, כדכתיב ואחריתה כיום מר. הקשה **המהר"ץ חיות**, הא קרא מיירי באנינות ולא באבילות. וכן פירש **רש"י בברכות (טז:)** ד"ה **קסבר אנינות.** וכתב, דדעת **הרמב"ם (פ"א מאבל ה"א)**, דילפינן מ"ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'". וביאר **הרדב"ז**, דילוף מדרחיא אבילות לעשה דאכילת הקרבנות, שמע מינה דאבילות נמי עשה של תורה היא. והקשה **הכסף משנה**, הא התם לא לא מצינו שנצטוו להתאבל, אלא שאהרן אמר שלא ייטב בעיני ה' אם יאכלו חטאת באותו יום. ורצה לומר, ד**הרמב"ם** יליף לה מהא דכתב **בספר המצוות (מצוה לו)**, שנצטוו הכהנים שיטמאו לקרובים, והוא מצות איבול. ודחה, משום דמה ענין טומאה לאבילות, דאם ציוה שיטמאו לקרוביהם אין במשמע שיתאבלו עליהם. ונשאר בצריך עיון.

(יב) גמ', מאי טעמא דאבא שאול וכו'. כתב **הקרן אורה**, דלפי זה מצינן למימר, דרבנן נמי סברי דמקצת היום ככולו, ואפילו הכי בעו שמונה ימים קודם לרגל, משום דאין יום אחד עולה לכאן ולכאן. אלא, דלהדיא איתא **במועד קטן (יט:)**, דרבנן סברי דלא אמרינן מקצת יום ככולו. ומינה שמעינן, דהא בהא תליא. דרבנן סברי, אין מקצת יום ככולו, ולכך אין עולה לכאן ולכאן. ואבא שאול סבר, דמקצת יום ככולו, ועולה נמי לכאן ולכאן. ומתניתין ורב נמי בהא פליגי. והקשה, היכי מיייתין דאבא שאול סבר דעולה לכאן ולכאן כרב, דילמא הני מילי באבל, משום דהוי סוף מנין כסוף נזירות, דלכולי עלמא אמרינן מקצת יום ככולו, אבל באמצע נזירות מודה למתניתין. ונשאר בצריך עיון.

(יג) גמ', לאו משום דקסבר שביעי עולה לכאן ולכאן. הקשה **הקרן אורה, לתוס' (בעמוד א') ד"ה אמר דביארו,** דיום הלידה מיחשב לב' ימים לנזירותו, הא לא משמע הכי מדברי אבא שאול. דאמר, מקצת שביעי ככולו, אבל דמנינן ליה כתרי יומי, לא אמר. ותירץ, דעיקר חיידושיה דרב, דיום אחד עולה לנזירותו ולנזירות בנו, והא שמעינן שפיר מאבא שאול. ומה שכתבו התוס', דאף עולה לתרי יומי לנזירותו, הוי מסברא דידיהו.

(יד) תוס' ד"ה מאי, בתוה"ד, אלמא דיום שני זה וכו'. ביאר **בחיידושי הגרי"ז**, דזבה הרואה דם, חל דין טומאה על כל יום ראייתה, כאילו לא פסק הדם מאת שראתה עד ששקעה החמה. ומשום הכי, צריכה לשמור כנגדו **יום ויום** טהור. ומדתניא, דרואה ביום השני אחר שחיטה וזריקה פטורה מלעשות פסח שני, חזינן דתחילת היום סליק לה לשימור בטהרה. ומשום, דמקצת היום ככולו, ויום אחד עולה לכאן ולכאן. דאי לאו הכי, חשיב **יום ויום** טמא, ומחייבא בפסח שני. אבל מזב ליכא ראייה, דאין על יום ראייתו דין טומאה, ולא שייך לדין מקצת היום ככולו.

(טו) גמ', שמטמאין משכב ומושב למפרע. כתב **התוס' רי"ד בשם רבינו ברוך**, דבעל שתי ראיות שספר שבעת ימים בטהרה, אינו מטמא בהם משכב

הדרה היוזמי

מסכת נזיר דף מז – דף יז

כט אדר ב' – א' ניסן התשס"ח

מועטת.

טז) **תוס' ד"ה קרבן, בסוה"ד**, חייל עליה נזירות לענין דלקי אטומאה אתגלחת ואיין. הקשה **הקרבן אורה**, כיון דצריך לחזור ולקבל על עצמו נזירות, לא יחולו עליו כל דקדוקי נזירות קודם הקבלה. ובשיטה מקובצת כתב, דר"י ורבינו תם הסתפקו בזה.

דף יז ע"א

א) **תוס' ד"ה הכא, בתוה"ד**, והא קא משמע לן וכו'. אמנם **התוס' רי"ד** כתב, דהשתא לא קא משמע לן מידי בהאי ברייתא, אלא דחיה בעלמא היא, ואזיל ודחי עד דמיתותב.

ב) **בא"ד, בתוה"ד**, דאף על גב דלא הדר ואמר וכו'. הקשה **הקרבן אורה**, דהאי רבותא מצי לאשמעינן ביוצא גרידא ולא הוה ליה למיתני "נכנס ונטמא". ונשאר בצריך עיון.

ג) **בא"ד, בסוה"ד**, ועובר בבל תאחר אם אינו נזיר מיד. הקשה **הקרבן אורה**, היכי שמעינן לה מברייתא. דמאי דקתני סופג את הארבעים, היינו אי הדר ואמר. ונשאר בצריך עיון.

ד) **תוס' ד"ה ונזיר, בתוה"ד**, ואם תאמר ולישני דהדר וקיבל כדשני לעיל ביוצא ונכנס. ותירץ **הקרבן אורה**, דהכא ליכא רבותא, אבל לעיל איכא רבותא, כדביארו **התוס' ד"ה הכא**. דליכא למימר, דאשמעינן דעולה לו מן המנין אף על גב דהוי טבול יום, דהא הוי מצי לאשמעינן בנזיר מתחילה בשביעי לטומאתו, ומאי איריא טמא שנזר.

ה) **תוס' ד"ה הגה"ה מיחל, בתוה"ד**, דלקי תוך ימי טומאתו אשתיה ואתגלחת וכי פליגי למלקי פירוש אטומאה. הקשה **הקרבן אורה**, היכן מצינו לחלק באיסורי נזיר דילקה על יין ותגלחת, ולא על הטומאה. [ולא דמי לנזירות שמשון **לעיל** (ד). יש לומר, דהתם ליכא כלל איסור אטומאה.] אבל **הר"ן בנדרים** (ד). **ד"ה חיילא עליה** כתב, דפליגי בתגלחת ויין כבטומאה. והא דאמרינן "מיחל כולי עלמא לא פליגי דחיילא", הוי לענין דלא בעי קבלה כי נפיק מבית הקברות.

ו) **גמ', תיובתא**. הקשה **הקרבן אורה**, לשיטת **התוס' ד"ה הגה"ה מיחל**, דריש לקיש סבר, דכיון דמעטיה רחמנא מקרבן טומאה, הוא הדין דאימעטי ממלקות. הוה מצי לאוקמא ברייתא כרבי אליעזר, דסבר, דלא מייתי קרבן משום דליכא ימים ראשונים, ולא איצטריך קרא למעוטי מקרבן, ומשום הכי לא שמעינן דאימעטי ממלקות. וכתב, דאי נימא דריש לקיש מסברא בעלמא אית ליה הכי, אתי שפיר.

ז) **גמ', בעי שהייה למלקות או לא וכו'**. כתב **הכסף משנה** (פ"ו מנזירות ה"ט), דמדפסק **הרמב"ם** (שם), נכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו המעזיבה ונטמא, אפילו שהה אינו לוקה, משמע דסבר, דאיבעיא דרבא בשהה. ויפרש, דהכי קא מבעיא ליה, אי בעי שהייה למלקות, שאם ישהה ילקה. או דילמא לא בעי שהייה, היינו דאין לה ענין לכאן, ואפילו שהה אינו לוקה.

ח) **גמ', אילימא דאמר ליה לא תינזור למה לי שהייה וכו'**. ביאר **הקהלות יעקב** (סימן ה), דכי היכי דנזיר הנכנס לבית הקברות לא בעי שהייה, לפי שהוא מטיל טומאה על הנזיר. הוא הדין טמא הנוזר, הוה כמטמא את הנזיר, דאין חילוק בין מקרב טומאה לנזירות, למקרב נזירות לטומאה, דהכא והכא עושה נזירות טמאה.

ט) **תוס' ד"ה אילימא, בסוה"ד**, דלאו שיש בו מעשה הוא במה שאינו יוצא משם כשנודר בנזיר. כתב **המשנה למלך** (פ"ג מביאת מקדש הכ"א), דאין כוונתם, דעקימת שפתיו כשנודר בנזיר חשיב מעשה. דהא קיימא לן,

קרבנות שלא הביא. והוכיח, מהא דאיתא במתניתין **לקמן** (מז.), מי שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא, רבי אליעזר אומר סותר את הכל. וקאמר רב, דסותר קרבנות שהביא. חזינן, דהוי מדין סתירה. [אמנם **תוס' לעיל** (ו). **ד"ה נטמא** כתבו להדיא בתוה"ד, דאינו מדין סתירה, אלא שאינו יכול להביא קרבנותיו עד שיטהר. (א.ר.).]

דף מז ע"ב

ט) **תוס' ד"ה נטמא**, מדרבנן בעלמא הוא ולכך אינו סותר אלא שלושים וכו'. ור"ע **מברטנורא פירש**, דגורו יום מאה ואחד שהוא יום תגלחת, אטו יום מאה. ולא החמירו שיסתור הכל כיום מאה, אלא גזרו שיסתור מנין סתם נזירות. והקשה **התוס' יו"ט**, דלפירושו אתנו למטעי, לסתור ביום מאה שלושים יום, כיום מאה ואחד. ולכך פירש כפירוש התוס'.

י) **תוס' ד"ה מי**, והוא הדין אם היה טמא ונדר. וביאר **התפארת ציון**, דמתניתין אתיא לאשמעינן, דאף שהוא טמא, והמקום שעומד עליו נמי אינו ראוי לנזירות, חלה הנזירות.

יא) **מתני', אפילו היה שם שלושים יום**. ביאר **השיטה מקובצת** בשם **הרב עזריאל**, דסלקא דעתך דמשום דשהה ימים הראויים לנזירות יביא קרבן טומאה, קא משמע לן.

יב) **תוס' ד"ה ואפי', לענין דמונה והולך** דאינו מביא קרבן טומאה. ביאר **הלחם משנה** (פ"ו מנזירות ה"י), דהוקשה לתוס', מאי קמ"ל דאין עולין לו מן המנין, הא אפילו טהור שנטמא סותר הכל. ולכך ביארו, דאין עולין מן המנין, לענין שיהא מונה והולך להתחייב קרבן טומאה. וכן ביארו **בר"ה יצא**, דכשיצא ונכנס, עולין לו מן המנין, ויתחייב קרבן טומאה לבסוף. אבל **הרמב"ם** (פ"ו מנזירות ה"ח י') ביאר, דמתני' לצדדין קתני, ד"אין עולין לו מן המנין" מיירי, בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה. דהו"א משום דאינה סותרת יעלו לו מן המנין, קא משמע לן. "ואינו מביא קרבן טומאה" מיירי, בטומאה שהנזיר מגלח עליה. "יצא ונכנס עולין לו מן המנין" ימים שמנה בבית הקברות, דמיירי בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה. "ומביא קרבן טומאה" מיירי, בטומאה שהנזיר מגלח עליה. וקא משמע לן, כדאיתא **לקמן** (יט.).

יג) **גמ', איתמר וכו'**. **בחדושי מרן רי"ז הלוי** (פ"ד מנזירות ה"י) חקר, אי טעמא דריש לקיש משום דאין חלות נזירות על טמא. והא דטהור שנטמא לא פקעה ממנו נזירותו, אינו אלא משום דכיון דכבר חלה לא פקעה. או דילמא, דטהור שנטמא וטמא שנזר שוים, וטעמא דטמא שנזר, משום דקבלת נזירות שייכא היכא דמקבל **קצום** דיני נזירות, וטמא שאינו יכול לקיים דיני נזירות, אין הקבלה חלה עליו. ורבי יוחנן מודה דבעי קבלה של קיום נזירות, אלא דסובר, דמהני מה שיקיים נזירות אחר כך, להחלת הנזירות מייד.

יד) **תוס' ד"ה וריש, בתוה"ד**, ואז יצטרך לחזור ולקבל עליו הנזירות. ביאר **הקרבן אורה**, דאי נימא דקבלתו הראשונה הוי קבלה משום דטומאה אינה מעכבת, היה לנזירות לחול מיד כשנזר. ואי לא חלה מיד, על כרחך דקבלתו אינה קבלה, ולכך צריך לחזור ולקבל הנזירות. והגר"ש **שקאפ** (נדרים סימן ד) ביאר, דנזירות הוי כנדר להתנהג בפרישות מנין, וככל דינים האמורים לענין נזיר, אבל לא חל על גופו תואר קדושה. ומשום הכי, כנודר בבית הקברות, אף דאינו יכול לקיים השתא דיני נזירות, חל עליו החיוב לקיימם מיד כשיצא על ידי שיקבל נזירות. וכשיוצא מבית הקברות, צריך לקבלה, או להתחיל הנזירות, דכל זמן שאינו מתחיל לא חלה הנזירות מאליה.

טו) **בא"ד, בתוה"ד**, דבקבלה מועטת סגי. הקשה **הקרבן אורה**, אי בעלמא לא מהני קבלה מועטת, הכא נמי לא להוי קבלה. ותירץ, דמשמעות נדרו בבית הקברות, שיקבל עליו נזירות לכשיטהר, ומשום הכי כשנטהר סגי בקבלה

למימר, הריני נזיר לאחר חמישים יום, ומעכשיו מאה יום יוכיח, דמונה חמישים, ופוסק ומונה שלושים, ומגלח ומשלים לנזירות מאה. אלמא אף על גב דמגלח אינו סותר את הקודמין. ולכאורה יש לחלק, דהתם הווי גילוח דנזירות טהרה. מה שאין כאן דהווי מחמת טומאה. אמנם ממה שאמרה הגמ' לקמן לא תגלחת טהרה וכו' תגלחת דנזירות קתני. משמע דדין תגלחת דנזירות חד הוא. ואמנם כן כתב **בחדושי הגרי"ז**, שמדוייק מלשון **הרמב"ם בריש נזירות**, שכשמונה את העשין של נזירות, מונה העשה של גילוח. בלשון, "וזה שיגלח על הקרבנות כשישלים נזירותו, או כשיטמא".

(טז) **גמ'**, אמרת ומה נזיר בקבר וכו'. כתב **בחדושי הגרע"א**, דילפינן דאין עולים ימי טומאה לטמא שנזיר, מטהור שנטמא דסותר, וממילא לכלל הפחות לא יעלו לטמא שנזיר. וכמו שכתבו **התוס' לעיל** (טז): ד"ה ואפי'. והקשה, דהכא נמי נימא, מה לנזיר בקבר דמשום דימי טומאתו סותרים הקודמים בטהור שנטמא, משום הכי אם נזיר בקבר אין עולין. תאמר בימי חלוטו שאין מבטלים הקודמים בשום ענין. ונשאר בצריך עיון. ועיין באות הבאה.

(יז) **גמ'**, שם. **בחדושי הגרי"ז**, הוכיח דהא דנזיר בקבר אינו סותר, לאו משום דלית ליה ימים לסתור גרידא, אלא דלית ליה דין סתירה. ולפי זה תירץ קושית **הגרע"א** באות הקודמת, דלא שייך למיפרך, מה לימי טומאה שכן סותר בהם את הקודמים. משום דאין עליו דין סתירה כלל. ונצריך עיון, הא **הגרע"א** הקשה, לפי מה שכתבו **התוס' לעיל** (טז): ד"ה אפי'. ולסברת **הגרי"ז**, איך אפשר ללמוד האי קל וחומר לנזיר בבית הקברות, הא ליכא ביה דין סתירה כלל. (א.ר.).

(יח) **גמ'**, ימי חלוטו שאין ראוי לתגלחת לא כל שכן. הקשה השיטה מקובצת בשם **תוספי הרא"ש**, נימא ימי זב וטמא שרץ יוכיחו, שאין ראוי לתגלחת נזירות ועולין לו מן המנין. ותירץ, מה להנך שאין בהם תגלחת כל עיקר, תאמר בימי חלוטו שיש בהם תגלחת.

דף יח ע"א

(א) **גמ'**, וטמא ראש נזרו בטהור שנטמא הכתוב מדבר כו' ולפטור את הנזיר בקבר. ביאר **התפארת ציון**, דפשוטו של מקרא בטהור שנטמא, דכתיב, "וכי ימות מת עליו בפתע פתאום". אם כן הא דכתיב, "וטמא ראש נזרו", דמשמע שהיה טהור ונטמא, אינו צריך לגופו. ועל כרחק, דאתי למעט נזיר בקבר. (ב) **תוס'**, ד"ה בטהור, כלומר וכו'. ביאר **התפארת ציון**, דתוס' אטו למימר, דנזיר שקיבל נזירותו בטהרה, ונטמא קודם שהתחיל למנות נזירותו, לא חשיב טהור שנטמא. דכתיב, "והימים הראשונים יפלו", דמשמע דבעינן שהתחיל למנות, ואז נטמא.

(ג) **גמ'**, והלא דברים קל וחומר וכו'. ביאר **התפארת ציון**, דלא סגי בלא קל וחומר. ומשום, דלא יקשה, מהיכי תיתי לרבותו דבעי קרא למעטו, הא קרא לא מיירי אלא בטהור שנטמא. ומשום הכי אמרינן, דמקל וחומר הוה אמינא לרבותו, ואיצטריך קרא למעטו.

(ד) **גמ'**, ומה טהור שנטמא וכו'. הקשה **הקרן אורה**, נדרוש האי קל וחומר שלא תחול כלל נזירות בטומאה. דאם טהור שנטמא סותר את הקודמין, טמא שנזיר לא כל שכן שלא תחול נזירות כלל. ותירץ, דסתירת הקודמים אינה משום שנתבטלו ימי הנזירות שמנה, אלא גזירת הכתוב שלא תהא הפסקת טומאה בנזירות.

(ה) **גמ'**, מאן תנא הא דת"ר וכו' אין בין כו' נזיר שנטמא וכו'. כתב **הכסף משנה** (פ"ו מנזירות הט"ו) בביאור דברי הרמב"ם, דהוה מצי, לאוקי הך ברייתא כחכמים (בעמוד ב') דסברי, דלא חיילא עליה נזירות טהרה עד שיביא חטאתו. ומתניתין דקתני, נזיר שנטמא טומאות הרבה אינו מביא אלא

דעקימת שפתים לא חשיב מעשה. ועוד, דאם כן, הכי הוה להו למימר דלאו שיש בו מעשה הוא במה שנזיר. אלא כוונת התוס', דמצרפים ביאה ראשונה לשהייה, וכיון דהביאה היתה על ידי מעשה, אף מה שאינו יוצא חשיב מעשה, אף על גב דהביאה היתה בהיתר. והקשה **הגרע"א** (בהגהותיו על הרמב"ם שם), דשפיר שייך למימר דעקימת שפתיו הוי מעשה, משום דהוועיל דיבורו שנעשה נזיר. וכדאשכחן **בתמורה** (ג): דמימר חשיב עושה מעשה. והקהלות יעקב (סימן ה) הוסיף, דמלשון התוס' משמע, דהיא גופא שעומד שם ואינו יוצא, חשיב מעשה. ולכך ביאר הקהלות יעקב, וכן כתב כבר **הקרן אורה**, דכל היכא שנפעל דבר בגוף האדם, ויכול לסלקו מעליו והוא רוצה בו, רצונו מחשיבו למעשה אף דהוי ממילא. ועיין באות הבאה.

(ז) **בא"ד**, שם. כתבו **התוס' יבמות** (צ): ד"ה כולהו, דבשעת עיטוף בסדין אינו מחוייב בציצית, עד אחר שנתעטף. הלכך אם יתעטף בטלית ללא ציצית עובר על מצות גדילים תעשה לך, בשב ואל תעשה. וכתב **הקהלות יעקב** (סימן ה), דלא פליגי אתוס' דידן. ד"קום ועשה" ו"שב ואל תעשה" דהתם, איירינן לענין דחייית עשה דאורייתא משום לא תסור דרבנן, דבשב ואל תעשה שפיר דמי. דהיינו, דאף דאיכא מצות עשה לקיים המצוה, מכל מקום כנגד זה איכא לאו ד"לא תסור" לקיים מצות חכמים. ונקטינן, דלא יכריע לשום צד אלא "שב ואל תעשה". וכיון שכבר עטוף בטלית, אין זה נחשב למעשה המכריע לאחד מן הצדדים.

דף יז ע"ב

(יא) **גמ'**, נזר והוא בבית הקברות טעון גילוח או לא. הקשה **הקרן אורה**, אמאי לא פשיט **מדתנן** (טז): דאין עולין לו ימי טומאתו מן המנין. ואי בעי גילוח, מה חידש לן תנא, הא פשיטא דאין עולין, דתגלחת סותרת. ותירץ, דמתניתין אשמועינן בנזירות מרובה, דאיכא כדי גידול שיער אחר תגלחת, דאינה סותרת. ועוד, דאשמועינן נמי בנזירות מועטת, דנוהג שלושים יום משום דלא עלו לו, ומשום הכי, אם נטמא בנזירותו, סותר. אבל אם היה נוהג שלושים יום מחמת דגילוח, ונטמא בימי גידול שער, אינו סותר.

(יב) **תוס'** ד"ה הגה"ה טעון, בתוה"ד, מספקא ליה אי בעי לגלח בלא קרבן טומאה, או לא. הקשה **בחדושי הגרי"ז** (בעמוד א'), אמאי תליא גילוח בקרבן. הא הוה להתוס' לפרש, דמספקא, אי לענין גילוח בעינן נמי "טמא ראש נזרו", או לא. וביאר, דחייב קרבן נזיר טמא, אינו משום שיהא יכול לקיים נזירות בטהרה גרידא, כמחוסר כיפורים המביא קרבן שיהא ראוי למיכל בקדשים. אלא, מעשה הטומאה מחייבו קרבן. ומספקא לרב אשי, בהא דנתמעט טמא שנזיר, מקרבן. אי הוי משום דמעשה הטומאה מחייב קרבן לטהור שנטמא, ולא לטמא שנזיר. אבל שאר דיני נזירות טומאה חלים עליו, ובעי גילוח. או דילמא, דגילה קרא בקרבן שהוא מדיני נזירות טומאה, למעטיה מכל מקרבן דיני נזירות טומאה, הלכך נתמעט מגילוח.

(יג) **תוס'** ד"ה קרבן, דמיעטיה קרא לקמן הא גלוחי בעי. הקשה **בחדושי הגרע"א**, דלכאורה האי מיעוטא קאי נמי אתגלחת. דאחר "וטמא ראש נזרו" כתיב "ביום השביעי יגלחנו", ואחר כן "ביום השמיני יביא". ונשאר בצריך עיון.

(יד) **גמ'**, מה טעם קאמר וכו'. כתב **השיטה מקובצת**, דהוי מצי לשנויי **כדלעיל** (בעמוד א'), דבדין הוא דליתני ואינו מגלח, ואידי דבעי למיתני סיפא, יצא ונכנס עולה לו מן המנין, ומביא קרבן טומאה. תנא נמי רישא, אינו מביא קרבן טומאה.

(טו) **תוס'** ד"ה לא, בתוה"ד, ואם תאמר והיא גופא נילף בהאי דינא דימי חלוטו יבטלו הקודמים. ותירץ **השיטה מקובצת** בשם **הרב עזריאל**, דאיכא

רבותא דאינו מביא אלא קרבן אחד, [כמבואר באות הקודמת], נקט נמי סיפא "וחזר ונטמא בשמיני".

(יא) **תוס' ד"ה ורבנן**, ואם תאמר מאי טעמא וכו'. כתב **בחידושי רבי מאיר שמוחה**, דרבי ישמעאל אזיל לשיטתו **בפסחים** (נט.), דעולת מצורע מעכבתו מלאכול בקדשים. ומשום דנזיר טמא מייתי כמצורע עני, סלקא דעתך אמינא דעולתו מעכבתו, קא משמע לך. וסברת רבנן, משום דבכל מקום לא מעכבא עולה מלאכול בקדשים, גבי נזיר נמי לא בעי קרא דאינה מעכבת מלמנות נזירות טהרה. **והקרבן אורה כתב**, דהתם יליף רבי ישמעאל מהכא דלאו דורון היא ומעכבת, מדאיצטריך קרא למעוטי אף על פי שלא הביא עולתו. ומשום הכי, מקשי התוס' מאי טעמיה.

(יב) **בא"ד, בתוה"ד**, ואם תאמר מנא ליה להש"ס וכו'. ותיירץ **הקרבן אורה**, דרבי אמר "ביום הבאת קרבנותיו", דמשמע כיון שהגיע היום, חיילא נזירות טהרה. אמנם כתב **דבירושלמי** (פ"ג ה"ו) איתא, דרבי בעי להביא קרבנות ממש.

(יג) **גמ', מאי טעמייהו דרבנן**. ביאר **השיטה מקובצת**, דלרבי אליעזר נחא, דאתא "ההוא" להקדים אפילו משביעי. ולרבי ישמעאל נמי, אתא "ההוא" להקדים אפילו שלא הביא עולתו, דכתיב מקמי "וקדש את ראשו ביום ההוא". אלא לרבנן, לאשם לא בעי קרא, ד"וקדש" כתיב מקמי אשם. **והרא"מ הורוויץ** ביאר, דמקשינן, מנא להו לרבנן דחטאת מעכב ולא אשם, אימא איפכא.

(יד) **גמ', מה תלמוד לומר**. ביאר **השיטה מקובצת** (יט). בשם **הרב עזריאל**, דקשיא, דכיון דכתיב "והזיר", [דהיינו כדפירש **רש"י** (במדבר ו, יב) ד"ה והזיר. דיחזור וימנה נזירותו כבתחלה.], בין חטאת ועולה ובין אשם. והיאך מונה ימי נזירותו, קודם שיביא כבש בן שנתו לאשם, דהוי גמר טהרתו.

(טו) **גמ', שכל אשמות שבתורה שהן מעכבין יכול וכו'**. ביאר **השיטה מקובצת**, דהיינו אשם תלוי, מעילות וגזילות, מעכב בכפרה. ואשם מצורע, מעכב להכשירו בקדשים.

דף יט ע"א

(א) **תוס' ד"ה תלמוד לומר, בתוה"ד**, וא"ת אם כן לרבנן ההוא למה לי. כתב **הברכת ראש**, הא דלא מתרצי, דבעינן ההוא לרבות אף על פי שלא הביא עולתו. משום, דלא בעי קרא להכי, דאין סברא דאשם לא מעכב ועולה תעכב.

(ב) **תוס' ד"ה ונטמאה**, והפרישה וכו'. ביאר **הידי דוד**, דאי לא הפרישה, כיון דבעל עוקר למפרע הנזירות, חשיבא כאדם שאינו נזיר שציער עצמו, דלא מחוייב קרבן. ועיין באות ד'. **והר"ן בנדרים** (פג). ד"ה **מיתבי** כתב, דהוא הדין אף בלא הפרישה, ונקט הפרישה לרבותא, דבהפר לה בעלה, לא מביאה שאר קרבנות, אף על גב שהפרישתם.

(ג) **בא"ד**, שם. הקשה **בחידושי הגרי"ז**, אי בהפרישה, מאי שנא הכא דאינה מביאה עולה, מכל מותר עולה דקרב עולה. ותיירץ, הא דמותר עולה קרב עולה, היכא שהעולה באה לדורון. אבל הכא, דלרבי ישמעאל אינה באה כי אם לחובת נזירות, לא שייך דינא דמותר עולה.

(ד) **תוס' ד"ה אמר, בתוה"ד**, לפי שמצינו בעלמא חטאת באה על הספק וכו'. הקשה **הידי דוד**, אמאי בעו התוס' להאי טעמא, ולא הסתפקו במה שכתבו שחייבת להביאה משום דציערה עצמה. ותיירץ, משום דבעל עקר הנזירות מעיקרו, חשיבא כאדם בעלמא שאינו נזיר שציער עצמו מכל דבר, דאף על פי דמקרי חוטא אינו מחוייב להביא חטאת.

(ה) **[תוס' ד"ה והיינו]**, שלא נזיר מטומאה והאריך צער על צער מלהנות

קרבן אחד, אתיא נמי כוותיהו. אלא, דרב חסדא אתי למימר, דלא מצינן לאוקי לתרווייהו כרבי, או כרבי יוסי ברבי יהודה. והקשה **הלחם משנה**, היאך אוקי, מתניתין דקתני נזיר שנטמא טומאות הרבה אינו מביא אלא קרבן אחד, כרבנן. הא אי נטמא קודם הבאת החטאת, אכתי לא חיילא עליה נזירות טהרה, והיכי קתני "טומאות הרבה". ואי נטמא אחר הבאת החטאת, לא סגי ליה בקרבן אחד. ומשום הכי ביאר, דלשון הרמב"ם (שם) "מי שנטמא טומאות הרבה", היינו דטבל בשביעי. דאף על גב דמן הדין חשיב טומאה אחת כיון שלא הביא חטאת. ומה שהגמ' לא בעיא לאוקמה כרבי, ומהאי טעמא. משום דהגמ' אזלא לאוקי מתניתין **דכריתות** (ט). דקתני חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה, ועל כרחק צריך לומר דאיירי בטומאות מחולקות.

(ו) **גמ', כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי. רש"י בכריתות** (ב): ד"ה **נזירות טהרה** הקשה, אמאי קתני תרי זימני דנטמא בשביעי, הא כפעם אחת סגי, דאיכא שתי טומאות וקרבן אחד. ותיירץ, דמהדר אשלוש טומאות משום דתנא במתניתין "טומאות הרבה".

(ז) **גמ', מאי טעמא דרבי וכו'**. ביאר **התורת נזיר**, דהא דלא ביאר טעמייהו לאחר שהביא מחלוקתם. משום דברישא מקשינן, מאן תנא הא דתנו רבנן אין בין וכו', ומאן תנא דתנן נזיר שנטמא טומאות הרבה וכו'. ומשינין, שאחד מהם הוא רבי, ואחד רבי יוסי ברבי יהודה, ובעינן למייתי האי בסמיכות. והוה מצי לאקשווי השתא, מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקמי כרבי יוסי ברבי יהודה, לוקמא כרבי, כדמקשה לבסוף. אלא דהמתין עד שביאר לטעמא דרבי. וכיון דיליף מהיתור, דאף כשלא הביא קרבנותיו ביום השמיני, מתחיל למנות נזירות טהרה. הקשה, מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקמא כרבי וכו', דשייך טפי אהא.

דף יח ע"ב

(ח) **גמ', ביום ההוא למה לי וכו'**. ביאר **השיטה מקובצת**, דייתורא הוא למשדייה אשביעי. ובשם **תוספי הרא"ש** ביאר, דהוי כמו מיעוט אחר מיעוט, לרבות יום השביעי.

(ט) **גמ', נטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי אינו מביא אלא קרבן אחד**. כתב **בחידושי הגרע"א**, דמשמע דראוי להתחייב שני קרבנות, ונפטר בקרבן אחד, משום דלא יצאה שעה הראויה לקרבן. והקשה, הא לרבי אליעזר דמתניתין, על מה נטמא בראשון לנזירות, ליכא קרבן טומאה. (וכמו שביארו **התוס' בד"ה מתחיל**, דעל מנת להתחייב בקרבן בעי לסתור לפחות ב' ימים). ותיירץ, דאדרבא אבל כיון דלר' אליעזר נטמא ביום א' לטהרתו אינו סותר, כשחזר ונטמא ב' מקרי נטמא ביום ב' לנזירותו, יום השביעי דתחלה דלא נסתר, ויום השביעי השני, ומתחייב קרבן. והיה צריך להתחייב מחוייב ב' קרבנות. א' על טומאתו הראשונה, דמיירי בפשוטו שנטמא ביום ב' לנזירתו. ועל טומאה דחזר ונטמא בשביעי, וקא משמע לך דאינו מביא אלא קרבן א'. אבל **החזון איש** (סימן קלט סק"ו) כתב, דאין דיוקו של הגרע"א מוכרח, ואף אי נימא דנטמא בשביעי אותו היום אינו עולה, משום דלא חיילא עליה נזירות. מכל מקום שפיר קאמר אליעזר אינו מביא אלא קרבן אחד, ומשום דאינו חייב על השנייה.

(י) **גמ', נטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני מביא קרבן על כל אחד ואחד**. הקשה **בחידושי הגרע"א**, אמאי קתני "וחזר ונטמא בשמיני". דהך רבותא ד"מביא קרבן על כל אחד ואחד" איכא נמי בנטמא בשמיני גרידא, דמביא שני קרבנות על טומאה ראשונה ועל טומאה שניה שנטמא בשמיני לטומאתו. ותיירץ, דאגב רישא דבעי למינקט "וחזר ונטמא" לאשמועינן

לארץ ישראל וכו' ולהשלים נזירותו. והקשה הראב"ד, אמאי כופין אותו לעלות, והא אין הפרש בין ארץ ישראל לחוצה לארץ, דכולנו טמאי מתיים. ותירץ הכסף משנה, דליוזר בארץ ישראל אין שום איסור, ובתנאי שיוזהר שלא יטמא למת, אף על פי שאנו טמאי מתיים. אבל בחוצה לארץ איכא טומאת ארץ העמים, וכל יום ויום עובר באיסור חדש, מעצם שהותו שם.

(ג) בא"ד, בתוה"ד, להקריב קרבנותיו. כתב בחידושי הגרי"ז, דאינו יכול לשלח קרבנותיו משום דבעי תנופה וסמיכה, ובעי נמי לגלח על קרבנותיו ולשלוח שערו תחת הדוד. ועוד, דאין קרבנו של אדם קרב, אלא אם כן עומד על גביו, כדנפקא לן בספרי (פיסקא קמב), דכתיב "תשמרו להקריב לי במועדו". אמנם הרשב"א במגילה (ג), כתב, דאינו מעכב.

(יד) מתני', בית שמאי אומרים נזיר שלושים יום. פירש הרמב"ם (בפירוש המשניות), כשיעלה לארץ ישראל יתחייב כסתם נזירות. אבל התוס' יו"ט כתב, דהא דלבית שמאי הוי נזיר שלושים יום, היינו אם לא עלה, ונהג נזירות בחוצה לארץ. אבל אם עלה מיד, חייב בכל הימים שהזיר.

(טו) תוס' ד"ה נזיר שלושים, בגמרא מפרש דקנסא מדרבנן בעלמא הוא. כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות), דכל מי שחייב עצמו נזירות בחוצה לארץ, מתחייב בנזירות על צד הקנס. וכתב הכסף משנה (פ"ב מנזירות ה"כ), דמשמע, דמן הדין אינו נזיר, משום שטמא בטומאת ארץ העמים. והקשה, דהוה ליה לנהוג מן הדין איסור יין ותגלחת וטומאה, דלא גרע מנזר והוה בבית הקברות. וכתב, דנראה כהרמב"ם (פ"ב מנזירות הכ"א, כ"ב) שפסק, דקונסין אותו לעלות לארץ ישראל. אבל מדינא, כל זמן שהוא בחוצה לארץ חייב לנהוג כל דקדוקי נזירות, ואפילו שאין ימים אלו עולין לו.

(טז) מתני', ובסוף שבע שנים עלתה לארץ. הקשה הכסף משנה (פ"ב מנזירות ה"כ), כיון דאיתא לקמן (כ). דגזרו על נזיר שנזר בחוצה לארץ, שיעלה לארץ ישראל משום טומאת ארץ העמים, אמאי לא חייבו להילני המלכה לעלות לארץ ישראל. ותירץ, דלא ידעו חכמים בנזירותה, עד שעלתה לארץ ישראל מעצמה. עוד תירץ, שהיתה צריכה לעמוד אותם שנים בחוצה לארץ מפני תיקון המלכות, ולפיכך לא גזרו עליה. אי נמי, לא עלתה לארץ, אלא משום שחייבה חכמים לעלות. והתוס' יו"ט והידי דוד תירצו, לפי שאינו אלא קנס בעלמא משום טומאת ארץ העמים דהוי דרבנן, לא חייבה לעלות, אלא לאחר שקיימה נזירותה בחוצה לארץ.

מיינן. משמע, דכפילות החטא הוי בהא שהאריך צער על צערו כשנטמא, דסותר ימים ראשונים. והר"ן בנדרים (י). ד"ה משום דשנה כתב, דבזה שציער עצמו ונטמא, מקרי שנה בחטא.

(ו) גמ', משום דיצא חל עליה נזירות. הקשה הרדב"ז (פ"ו מנזירות ה"י), וכי יעלה על הדעת שימי טומאה יעלו לו לנזירות טהרה. וכתב, דהוא מה שכתב שם הראב"ד, דהוה אמינא, דיעלו לו למנין שבעת ימים שמונה כדי לגלח ולהביא קרבן טומאה.

(ז) תוס' ד"ה הכי, בתוה"ד, אלא אפילו נכנס בו ביום. אמנם התוס' בפסחים (פא.). ד"ה אי כתבו, דלא אמרינן מקצת היום ככולו באמצע היום, אלא או בתחילתו או בסופו. ולשיטתיהוה התם בעינן למימר דלא גרסינן "בו ביום". והיינו רבותא, כמו שביאר הלחם משנה (פ"ו מנזירות ה"י), דסלקא דעתך אמינא משום דנכנס, חזר הדבר כדמעיקרא שנזר והוה בבית הקברות. וכי היכי דמעיקרא, אינו סותר ואינו מגלח, הכי נמי נימא הכי, קא משמע לן.

דף יט ע"ב

(ח) גמ', אמר ליה רב פפא לאביו הלן ימים וכו'. כתב השיטה מקובצת, דהאי דשקלו וטרו רב פפא ואביו, הוי בין למאן דאמר מקצת היום ככולו, ובין למאן דלית ליה מקצת היום ככולו.

(ט) תוס' ד"ה אמר, בתוה"ד, ויש לומר תחילת מאה היינו נמי יום שני. הקשה התורת נזיר, היאך אמרינן הכי, והא בעינן דומיא דסיפא, דקתני נטמא בסוף מאה אינו סותר, והוה מאה ממש. דאי תשעים ותשע, סותר. ועוד, הא בעינן ראשונים דומיא דאחרונים. ונשאר בצריך עיון.

(י) בא"ד, בתוה"ד, וקצת קשה הא שביעי אינו שלם שצריך להזות וכו'. ביאר התפארת ציון, דהוי "קצת קשה", משום דיכול להזות ולטבול משעלה עמוד השחר, וחשיב יום שלם מנץ החמה עד הערב, שהוא עיקר היום.

(יא) בא"ד, לשון הג"ה. משמע נפילה כל דהו. ביאר התפארת ציון, דלשון נפילה, היינו שהדבר בעצמו קיים, אלא שנפל. והכא, כשנטמא באמצע יום השני, יום שני קיים שנחשב לו למנין ימי טומאה. ומכל מקום נפל, דמעיקרא נחשב לימי נזירות, והשתא לימי טומאה.

(יב) תוס' ד"ה מי, בתוה"ד, דלא סגי דלא אתי לארץ ישראל. כתב הרמב"ם (פ"ב מנזירות הכ"א), מי שנדר בזמן הזה בחוצה לארץ, כופין אותו לעלות

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:00-10:00
בהיכל הכולל בביהמ"ד "אהל יעקב" רחוב שאגת אריה פינת רחוב קצות החושן קרית ספר ת"ז

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442
sbma@mehadrin.net

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת